

Informațiile de interes public, „în carantină” (?)

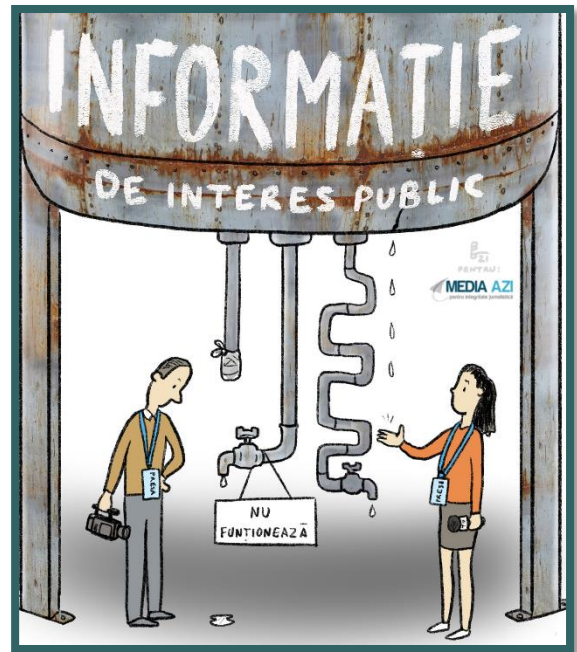
Într-o perioadă marcată profund de criza pandemică, presa continuă să spere, mai mult ca oricând, la liberul acces la informații fiabile și verificate. Deși actualul context sporește importanța informării depline, corecte și prompte a populației privind politicile și strategiile adoptate de către stat, lipsa de transparență a autorităților publice rămâne a fi o problemă semnalată constant de către jurnaliști și reprezentanții societății civile.

Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) reamintește că abordarea adoptată de autorități față de politicile în domeniul mass-media, inclusiv respectarea dreptului de acces la informație al jurnaliștilor, influențează considerabil eficacitatea răspunsului național la criza generată de COVID-19.

Este necesar ca instituțiile și autoritățile statului să manifeste maximă transparență și responsabilitate prin furnizarea informațiilor la cerere, precum și prin **publicarea proactivă** a informațiilor de interes public.

Aceste mecanisme prezintă o deosebită importanță pentru sporirea eficacității răspunsului național la pandemia provocată de coronavirus, creșterea nivelului de încredere în autoritățile statului și contribuie la mobilizarea eforturilor colective pentru un management eficient al crizei.

În acest sens, CJI vine cu o serie de **Standarde de publicare proactivă a informației**, aplicabile autorităților publice ale Republicii Moldova pentru eficientizarea procesului de informare corectă a populației în perioada de criză, permițând și încurajând astfel participarea nemijlocită a cetățenilor la deciziile pe care le iau.

Publicarea proactivă a informațiilor de interes public

Scopuri	Condiții
<ul style="list-style-type: none"> ✓ creșterea nivelului de încredere în autoritățile statului; ✓ mobilizarea eforturilor colective pentru un management eficient al crizei pandemice; ✓ combaterea și reducerea dezinformării; ✓ prevenirea și identificarea abuzurilor; ✓ prevenirea panicii colective. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ să fie publicate din oficiu; ✓ să fie publicate la timp și complete; ✓ să fie accesibile și utilizabile; ✓ să fie actualizate.

Standarde de publicare proactivă a informației

Accesul la informație este unul dintre principalele elemente care stă la baza fortificării relației dintre puterea publică într-un stat și cetățenii acestuia. În general, autoritățile publice pot asigura cetățenilor accesul la datele de interes public în mod **pasiv**, prin soluționarea și satisfacerea solicitărilor de informație, precum și în mod **activ**, prin publicarea acestora din proprie inițiativă.

Informarea pasivă pare însă să fie un proces anevoios atât pentru solicitanți, cât și pentru furnizori. În timp ce jurnaliștii și reprezentanții societății civile reclamă accesul limitat la informație (răspunsuri evazive, abstracte, incomplete și întârziate sau refuzuri arbitrare), furnizorii de informație se plâng că nu dispun de timp și suficiente resurse umane pentru a face față numărului mare de solicitări.

Soluția pentru problemele cu care se confruntă solicitanții și furnizorii este publicarea, din proprie inițiativă, a informației. Cadrul legal al mai multor țări prevede obligația imperativă a autorităților de a publica *ad hoc* documentele pe care le dețin (regulamente interne, ordinea de zi a ședințelor ordinare și extraordinare, termenele limită pentru adoptarea deciziilor, planurile de implementare a proiectelor de lungă/scurtă durată, rapoartele de evaluare, rapoartele de audit, anunțurile de participare la consultări publice etc.).

În mod obișnuit, însă, documentele oficiale nu sunt foarte ușor de citit sau nu sunt pe înțelesul cetățeanului de rând. În acest sens, autoritățile sunt încurajate să remodeleze informația pentru a o face mai accesibilă și atractivă, astfel încât cetățenii să o acceseze și să o folosească. Manualele, ghidurile, broșurile, pliantele și posterele reprezintă metodele prin care se poate ajunge la acest rezultat.

Informarea activă a cetățenilor rezultă dintr-o obligație legală prevăzută la art. 34 din Constituția Republicii Moldova, art. 11 alin. (1) pct. 1) și 9) al Legii nr. 982 din 11.05.2000 privind accesul la informație, precum și din practicile internaționale de referință.

Un alt act important care conține prevederi în materia publicării proactive (din oficiu) a informațiilor este **Convenția Consiliului Europei privind accesul la documentele oficiale**, act pe care Republica Moldova l-a ratificat în 2013 și care a intrat în vigoare abia în decembrie 2020. Este vorba despre primul instrument juridic internațional obligatoriu care recunoaște dreptul general de acces la documentele oficiale deținute de autoritățile publice, prevăzând și posibilitatea furnizorilor de a publica informații din proprie inițiativă.

Constituția Republicii Moldova Articolul 34 - Dreptul la informație

- (1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit.
- (2) Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, **sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor** asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal.

Legea privind accesul la informație

Articolul 11 - Obligațiile furnizorului de informații

(1) Furnizorul de informații, în conformitate cu competențele care îi revin, este obligat:

- să asigure informarea activă, corectă și la timp a cetățenilor asupra chestiunilor de interes public și asupra problemelor de interes personal;
- să difuzeze de urgență pentru publicul larg informația care i-a devenit cunoscută în cadrul propriei activități, dacă această informație:
  - a) poate preîntâmpina sau diminua pericolul pentru viața și sănătatea oamenilor;
  - b) poate preîntâmpina sau diminua pericolul producerii unor prejudicii de orice natură;
  - c) poate opri răspândirea informației neveridice sau diminua consecințele negative ale răspândirii acesteia;
  - d) comportă o deosebită importanță socială.

Convenția Consiliului Europei privind accesul la documentele oficiale

Articolul 10 – Documente făcute publice la inițiativa autorităților publice

O autoritate publică poate lua măsurile necesare, din inițiativă proprie și atunci când este necesar, pentru a face publice documentele oficiale, pe care le deține, în interesul promovării transparenței și eficacității administrării publice, și pentru a încuraja participarea publicului informat în chestiuni de interes general.

Prezentul document stipulează **tipurile de informații necesare a fi publicate** în mediul online de către autoritățile/instituțiile publice ale statului, pentru a facilita accesul jurnaliștilor, membrilor societății civile și a altor persoane interesate la informațiile de interes public, precum și a asigura că întreaga societate are o mai bună înțelegere cu privire la activitatea administrativă a furnizorilor, desfășurată în interesul publicului, precum și măsurile întreprinse în vederea soluționării provocărilor cauzate de actuala pandemie.

1. Informații de referință

- (1) Datele de contact ale instituției/autorității publice (adresa de e-mail, telefon, adresa paginii web);
- (2) Răspunsuri la cele mai frecvente posibile întrebări ale cetățenilor legate de activitatea instituției sau autorității publice (regimul de activitate, măsurile de securitate epidemiologică, programul de prestare a serviciilor etc.).

2. Informații privind activitatea instituției/autorității publice

- (1) Planul strategic de acțiuni pe durata perioadei de pandemie adoptat de către instituția/autoritatea publică;
- (2) Lista activităților/proiectelor (planificate sau în curs de implementare) suspendate pe durata perioadei de pandemie;
- (3) Rapoartele săptămânale privind activitățile desfășurate de către instituția/autoritatea publică în perioada de pandemie;

- (4) Regimul de lucru a instituției/autorității publice pe durata perioadei de pandemie.

3. Informații privind serviciile instituției/autorității publice

- (1) Serviciile prestate de către instituția/autoritatea publică în perioada de pandemie, cu indicarea prevederilor și condițiilor de utilizare a acestora;
- (2) Serviciile suspendate din cauza pandemiei;
- (3) Taxele de prestare a serviciilor și orice modificări aduse acestora pe durata stării de pandemie.

4. Informații privind limitările aduse dreptului de acces la informație

- (1) Restricțiile impuse dezvoltării unor categorii de informații publice din cauza instituirii stării de urgență în sănătate publică, cu trimiterea la actele normative relevante;
- (2) Modificările legislative aduse procedurilor de înaintare, examinare și soluționare a cererilor de acces la informație, cu trimitere la actele normative relevante.

5. Informații privind bugetul instituției/autorității publice

- (1) Modificările aduse bugetului anual al instituției/autorității publice în contextul situației de pandemie;
- (2) Ajutoarele financiare (inclusiv donații) naționale/internaționale, de care beneficiază instituția/autoritatea publică, cu indicarea valorii totale a acestora și a planului de cheltuieli;
- (3) Fondurile de urgență alocate în contextul situației de pandemie, cu indicarea modalității de gestionare a acestora;
- (4) Suma totală a plăților salariale, a suplimentelor salariale și premiilor (separat) acordate funcționarilor publici și altor salariați ai instituției/autorității publice pe durata perioadei de pandemie;
- (5) Cuantumul/reducerea plăților salariale pe durata perioadei de pandemie.

6. Informații privind achizițiile publice

- (1) Planul anual de achiziții publice și modificările aduse acestuia din cauza pandemiei de COVID-19;
- (2) Normele care reglementează procesele de achiziții publice, inclusiv procedura de desfășurare a acestora pentru achiziționarea bunurilor destinate prevenirii și combaterii pandemiei;
- (3) Textul complet al contractelor încheiate, anexele și orice modificări aduse acestora;
- (4) Rapoartele săptămânale privind achizițiile efectuate, rezultatele acestora și procesul de implementare;
- (5) Lista achizițiilor publice efectuate, cu indicarea instituției, furnizorului, obiectului achizițiilor, sursa de finanțare, prețul și valoarea;
- (6) Lista achizițiilor publice efectuate prin derogare de la prevederile legale în vigoare din cauza pandemiei de COVID – 19;
- (7) Lista bunurilor, lucrărilor și serviciilor care pot fi achiziționate folosind proceduri de achiziții publice simplificate instituite ca urmare a instituirii stării de pandemie (util pentru evitarea utilizării necorespunzătoare a stării de urgență pentru achiziții urgente non-COVID-19);

- (8) Informații privind rechizițiile de bunuri sau servicii din cadrul instituției/autorității publice efectuate în scopul luptei împotriva COVID-19.

7. Informații privind actele emise de către instituția/autoritatea publică

- (1) Actele administrative cu caracter normativ, emise de către instituție/autoritate publică, pe perioada pandemiei;
- (2) Actele administrative cu caracter individual care conțin informații de interes public, emise de către instituție/autoritatea publică, pe perioada stării de pandemie.

8. Informații privind efectivul de personal al instituției/autorității publice

- (1) Modificările aduse statelor de personal ale unității în legătură cu perioada de pandemie;
- (2) Numărul salariaților în privința cărora a fost instituit un regim special de lucru, cu indicarea mecanismului juridic aplicat (concediu, șomaj tehnic, staționare, detașare, munca la domiciliu etc);
- (3) Numărul concedierilor, eliberărilor, demisiilor și transferurilor din funcție a salariaților instituției/autorității publice, intervenite pe parcursul stării de urgență;
- (4) Actele administrative interne emise de către instituția/autoritatea publică în vederea impunerii unui regim special de lucru, pe durata perioadei de pandemie;
- (5) Informația cu privire la angajații infectați cu COVID-19 (numărul persoanelor infectate, rata procentuală, numărul însănătoșiților, numărul decedaților etc.);
- (6) Informația privind suspendarea concursurilor de ocupare a funcțiilor vacante, cu anexarea actului administrativ emis în acest sens de către instituția/autoritatea publică.

Documentul a fost actualizat în cadrul proiectului „Îmbunătățirea condițiilor de activitate pentru jurnaliști prin campanii de advocacy și responsabilizarea autorităților” desfășurat de Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) cu sprijinul financiar al Fondului canadian pentru inițiative locale (CFLI), în perioada iunie 2021-februarie 2022. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția CFLI.